

Sygn. akt **XX GC 545/10**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XX Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Piotr Wierzchowski</i>
Protokolant:	Daniel Stefański

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **(...) S.A. w W.**

przeciwko **(...) Bank (...) S.A. w W.**

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz powoda (...) S.A. w W. kwotę 645.000,00 zł (sześćset czterdzieści pięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2010 r. do dnia zapłaty

II. zasądza od pozwanego (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz powoda (...) S.A. w W. kwotę 46.466,51 zł (czterdzieści sześć tysięcy czterysta sześćdziesiąt sześć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 7217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego

SSO Piotr Wierzchowski

Sygn. akt XX GC 545/10

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 sierpnia 2010 r. powód (...) Spółka Akcyjna z siedziba w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedziba w W. kwotę 645.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2010 r. do dnia zapłaty. Powód wniósł również o zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje żądanie powód wskazał, że powódka prowadzi działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży i nabywania samochodów. Powódka nie jest importerem, ani eksporterem, a przede wszystkim nie posiada żadnych zobowiązań zaciągniętych w obcych walutach.

Powódka w dniu 8 sierpnia 2008 r. zawarła z pozwanym transakcję zamiany kwot bazowych i stóp procentowych. Jak wskazał powód, pozwany bank znał sytuację finansową powódki, bowiem musiał ją badać w trakcie procesu udzielania kredytu. W okresie, który jest objęty niniejszym powództwem nie było konieczności zabezpieczania powodowej spółki

przed ryzykiem kursowym. Tym samym zaproponowanie powodowej spółce transakcji CCIRS opartej na jenach wypaczało istotę i sens przedmiotowej transakcji.

Zdaniem powódki zawarte transakcje są nieważne, gdyż powódka działała co najmniej pod wpływem błędu, zatem zastosowanie w niniejszej sprawie ma art. 58 § 2 k.c. W ocenie powódki, mając na uwadze fakt, że zawarte umowy są nieważne, pozwana winna zwrócić powodce spełnione przez nią świadczenie w oparciu o treść art. 410 k.c.

Powód wskazał, że Bank mając pełną świadomość na temat sytuacji finansowej powodowej spółki, celowo zaproponował jej instrument finansowy, który był bardzo ryzykowny. Zdaniem powódki był to instrument czysto spekulacyjny, a nie zabezpieczający. Brak zabezpieczenia wynika głównie z faktu, że powodowa spółka nie dokonywała transakcji w jenach, zatem zawarcie transakcji CCIRS w parytecie PLN/JPN oznaczało wyłączenie wystawienia spółki na czyste ryzyko walutowe.

Spółka nie specjalizuje się i nie korzysta z transakcji CCIRS, a nadto nie ma doświadczenia na rynku instrumentów finansowych. W związku z powyższym nigdy nie traktowała transakcji CCIRS, jako instrumentu finansowego charakterystycznego dla skomplikowanych operacji finansowych.

W związku z powyższym żądanie powoda jest w pełni uzasadnione.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko strona pozwana wskazała, że powód doskonale był zorientowany, jakiego rodzaju umowy zawiera z bankiem i wskazał, że nie miały one żadnego związku z zawartymi przez powoda umowami kredytowymi.

Przy zawarciu powyższych umów pozwany doręczył powodowi Regulamin transakcji terminowych i pochodnych stosowany w (...) Bank (...) S.A. Powód parafował wszystkie strony Regulaminu na znak, że go akceptuje, a także potwierdził doręczenie Regulaminu, składając oświadczenie w punkcie 6.1 Umowy Ramowej o Współpracy w zakresie Transakcji Terminowych i Pochodnych. Regulamin został skutecznie doręczony, a zatem wiąże w relacjach prawnych między powodem a pozwanym.

Transakcje CCIRS nie są przeznaczone tylko dla podmiotów, które osiągają przychody lub ponoszą koszty w walucie obcej. Okoliczność, że podstawowa działalność powoda nie polegała na eksporcie ani imporcie, nie podważa ekonomicznego sensu takiej transakcji w odniesieniu do powoda. W czerwcu-sierpniu 2008 r. strony prowadziły negocjacje w sprawie warunków transakcji CCIRS. Wbrew twierdzeniom zamieszczonym w pozwie, pozwany nie proponował powodowi transakcji wyłącznie w jenach. Strony rozważały dwie możliwości dokonania transakcji we frankach szwajcarskich oraz w jenach. Przeprowadziwszy wewnętrzną analizę ekonomiczną powód zdecydował się na transakcję CCIRS w jenach.

Początkowo powód osiągał zyski z tytułu zawieranych transakcji. Wskutek okoliczności niezależnych od pozwanego, a mianowicie kryzysu na rynku finansowym jesienią 2008 r. i osłabienia złotego względem jena, okazało się, że wycena transakcji CCIRS jest ujemna na znaczną kwotę. Wbrew twierdzeniom zamieszczonym w pozwie, pozwany niezwłocznie poinformował o tym powoda i zorganizował spotkania w celu omówienia dalszych losów transakcji. Wbrew twierdzeniom zamieszczonym w pozwie, powód mógł w każdym czasie zwrócić się do pozwanego o informacje na temat aktualnej wyceny transakcji CCIRS. Jednakże, początkowo powód w niewielkim stopniu interesował się losami transakcji. Uzyskawszy informacje o ujemnej wycenie transakcji CCIRS, powód nie chciał zamykać tej transakcji, oczekując na korzystniejszy kurs jena.

Zdaniem pozwanego twierdzenia powoda zamieszczone w punkcie IV pozwu należy uznać za nieuzasadnione. W odniesieniu do powoda transakcja CCIRS miała ekonomiczny sens. Zawierając tę transakcję, powód podjął decyzję, że

odpowiada ona jego interesom, ponieważ może zmienić sposób obciążenia finansowego z tytułu odsetek od kredytów udzielonych w złotych. Być może, jak wskazał pozwany, intencją powoda była także spekulacja finansowa.

Pozwany stwierdził, że powód jest przedsiębiorcą, a więc można od niego oczekiwać stosownej ostrożności przy podejmowaniu decyzji finansowych. Powód nie może przerzucać na pozwanego, który działał jedynie w roli przewidywanej drugiej strony transakcji CCIRS, skutków swojej autonomicznej decyzji.

Zamieszczone w pozwie wywody dotyczące stosowania regulacji dyrektywy MiFID (pkt III uzasadnienia pozwu) są zupełnie chybione. W okresie, w którym strony prowadziły negocjacje i zawarły transakcję CCIRS, dyrektywa MiFID nie była implementowana do prawa polskiego. W odniesieniu do banków przepisy ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, w których dokonano implementacji MiFID, zaczęły obowiązywać dopiero w kwietniu 2010 r.

Pozwany nadmienił, że w dniu 8 czerwca 2009 r. strony zawarły umowę kredytową nr (...). W umowie tej pozwany udzielił powodowi kredytu na spłatę części zadłużenia z tytułu transakcji CCIRS, a pozostałą część zadłużenia powód miał spłacić ze środków własnych, w tym ze środków zgromadzonych w formie depozytów ustanowionych u pozwanego. Powyższa umowa zawiera bogatszą treść niż zwykła umowa kredytowa. Analiza jej treści wskazuje, że zamiarem stron było kompleksowe unormowanie kwestii związanych z rozliczeniem spornej transakcji CCIRS. **Pozwany wskazał również, że umowa kredytowa nr (...) z 8 czerwca 2009 r. spełnia także przesłanki ugody w rozumieniu art. 917 k.c.**

Pozwany zaprzeczył, jakoby transakcja CCIRS (oraz związane z nią umowy) była zawarta przez powoda pod wpływem błędu.

Pozwany nadmienił również, że chybiony jest zarzut podniesiony w punkcie VI uzasadnienia pozwu dotyczący niedopuszczalności potrącenia. Pobierając środki z rachunków bankowych powoda na rozliczenia związane z transakcją CCIRS, pozwany nie dokonywał potrąceń ustawowych w trybie art. 498 k.c., ale korzystał z pełnomocnictw do tych rachunków udzielonych mu przez powoda w par. 7 ust. 9 Regulaminu transakcji terminowych i pochodnych stosowanego w (...) Bank (...) S.A. Wymagalność wierzytelności powoda nie była przesłanką skorzystania z pełnomocnictwa. Na wyciągach z rachunków bankowych powód dostawał precyzyjne informacje na temat wszystkich operacji na tych rachunkach, w tym dotyczących rozliczenia transakcji CCIRS.

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska prezentowane w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka prowadzi działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży i nabywania samochodów. Powódka powstała z przekształcenia (...) A. M., (...) spółka jawna z siedzibą w W., wpisanej do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS (...) (dowód: kopia odpisu KRS k. 39-45 akt).

Powódka nie jest eksporterem, ani importerem, a przede wszystkim nie otrzymuje przychodów ani nie ponosi kosztów w walutach obcych. Ponadto, powódka nie posiadała żadnych zobowiązań zaciągniętych w walutach obcych oraz według innych niż obowiązujących na rynku polskim stóp procentowych. Faktem jest jednak, że w roku 2008 r. z uwagi na znaczną ilość zamówień transakcje związane z zakupem samochodów były dokonywane w euro. Jednak zakup euro odbywał się bezpośrednio przez dokonaniem zakupu samochodu dla konkretnego klienta (dowód: zeznania B. K. (1) k. 339-340 i zeznania A. M. (2) i M. S. k. 362-364 akt).

W marcu 2008 roku Spółka zawarła umowy kredytu z bankiem (...) S.A., przedstawicielem, którego był B. K. (2). Po około miesiącu doradca stron przeszedł do (...) Bank (...) S.A. i nakłaniał powodów do przeniesienia kredytu do banku (...). Po namowach B. K. (2) powodowa spółka przeniosła kredyty z (...) S. A. do pozwanego Banku, jednakże zawarcie po raz kolejny umów kredytu wiązało się z ponowną koniecznością uiszczenia prowizji. Przedstawiciel banku stwierdził, że postara zaproponować taki produkt finansowy, który pozwoli na zniwelowanie wartości prowizji (dowód: zeznania B. K. (2) k. 289-291, A. M. (2) i M. S. k. 362-364 akt).

Powódka w dniu 17 czerwca 2008 r. roku zawarła z pozwaną dwie umowy kredytowe:

- 2) Umowa kredytowa nr (...) dotycząca udzielenia przez Bank powódce kredytu rewolwingowego w wysokości 1 500 000,00 zł (w późniejszym wysokości kredytu była zwiększana).
- 3) Umowa kredytowa nr (...) dotycząca udzielenia przez Bank powódce kredytu odnawialnego w wysokości 500 000,00 zł.

W momencie zawierania umów kredytu Spółce równocześnie zostały przedstawione do podpisania umowy dotyczące pochodnych instrumentów finansowych (Umowa Ramowa i Umowa Dodatkowa). Strona powodowa podpisała te umowy traktując je jako część umów kredytu, uznając je za dalsze umowy związane z kredytem. W momencie podpisywania tych umów powódka w ogóle nie rozważała możliwości zawarcia transakcji walutowych, gdyż nie przeprowadzała w zasadzie żadnych transakcji w obcych walutach. Jeżeli już dochodziło do takich transakcji, to euro było kupowane przez powoda bezpośrednio przed transakcją (dowód: zeznania P. Ł. k. 339, D. M. k. 355-358, T. M. k. 320-325, B. K. (2) k. 289-291, A. M. (2) i M. S. k.362-364 akt, kopie umów kredytowych k. 101-111, kopia umowy ramowej wraz z umowa dodatkową k. 46-52, kopia regulaminu transakcji terminowych i pochodnych k. 59-80 akt).

Po podpisaniu umów kredytu, a także umowy ramowej o współpracy w zakresie Transakcji Terminowych i Pochodnych pracownicy Banku, B. K. (2) oraz T. M. wskazali, że Spółka powinna uzyskać rekompensatę za poniesione koszty związane z przeniesieniem kredytów z (...) S. A. do Banku. Zawarcie transakcji CCIRS stanowić miało „rekompensatę” za zapłaconą przez Spółkę prowizję za uzyskanie kredytów. Jednocześnie nie poinformowano Spółki o tym, że z zaoferowanym produktem może wiązać się jakiegokolwiek realne ryzyko, wykraczające poza ramy rozsądnego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej. Zaś jedyne możliwe ryzyko wzrostu wartości waluty (JPY) miało być w całości zrekomensowane przez niską Stopę Referencyjną Banku (tj. 1,70%). Spółce nie przedstawiono również informacji odnośnie istoty produktu i celów, dla jakich takie produkty są zawierane przez przedsiębiorstwa. W tym natomiast przypadku, Bank przedstawił CCIRS jako produkt, który zrekomensuje koszt poniesiony przez powódkę z tytułu zawarcia umów kredytu

Powódka w dniu 8 sierpnia 2008 roku zawarła z pozwaną (...) Bank (...) S.A. transakcję zamiany kwot bazowych i stóp procentowych tj. transakcję CCIRS. Z inicjatywą podpisania Umowy Ramowej i Umowy Dodatkowej wystąpili pracownicy Banku w osobach T. M. i B. K. (2). Pracownicy Banku wskazywali, że wobec przeniesienia przez Spółkę umów kredytu do Banku (o czym będzie mowa dalej), przedstawiają powódce produkt finansowy, którego zadaniem będzie pokrycie kosztów, jakie Spółka poniosła w związku z zawarciem z Bankiem umów kredytu (kosztów w wysokości 20 000,00 złotych). Transakcja CCIRS została zawarta za pośrednictwem telefonu. Pracownik strony pozwanej zatelefonował do strony powodowej wskazując, że jest to najlepszy moment na zawarcie tego typu transakcji. Pracownik strony pozwanej wskazał parametry transakcji i poprosił o wyrażenie zgody. Początkowo strona powodowa w osobie A. M. (2) nie była przekonana o konieczności zawarcia tego typu transakcji z uwagi na brak dostatecznej wiedzy na ten temat. Przedstawiciel pozwanego twierdził jednak, że transakcja jest bezpieczna i opłacalna z punktu widzenia ekonomicznego, dlatego działając w zaufaniu do pozwanej i w przekonaniu, że celem jest zabezpieczenie jej interesów wyraziła zgodę na zawarcie transakcji **w takim** kształcie **w jakim jej została** zarekomendowana (dowód: zeznania A. M. (2) i M. S. k. 362-364, T. M. k. 320-325, nagrania z rozmowy k. 237, potwierdzenie zawarcia transakcji k. 58 akt).

Zawarcie powyższej umowy było poprzedzone jednym spotkaniem przedstawicieli powoda w osobach A. M. (2) i M. S. z T. M. i B. K. (2), którzy przedstawili prezentację oferowanego produktu i przedstawili przykładowe scenariusze dla transakcji zamiany kwot bazowych i stóp procentowych. Ze scenariuszy tych wynikało, że oferowany produkt jest bezpieczny i opłacalny, gdyż w najgorszym ze scenariuszy klient mógł stracić jedynie 34.169 zł. W ocenie powodów, w oparciu o tak zaprezentowane scenariusza ryzyko poniesienia start było niewielkie (dowód: zeznania A. M. (2) i M. S. k. 362-364, B. K. (3) k. 289-291 akt).

Bank jednostronnie wskazał, że korzystnym będzie przyjęcie waluty - jena japońskiego, mimo, że Spółka nigdy nie uzyskiwała przychodów i nie ponosiła kosztów w tej walucie. Ponadto, Bank nie przedstawił Spółce żadnego modelu wyceny transakcji CCIRS w kolejnych okresach, który pozwoliłby Spółce zapoznać się z ryzykiem związanym z transakcją. Przede wszystkim Bank nie przedstawił Spółce żadnego modelu, który obrazowałby, jak będą przedstawiały się płatności w zależności od bieżącego kursu PLN/JPY i stopy WIBOR IM.

Dodatkowo w/w umowy były regulowane Regulaminem Transakcji Terminowych i Pochodnych Stosowany przez (...) Bank (...) Spółka Akcyjna. Regulamin nie został jednak doręczony powódce przy zawieraniu Umowy Ramowej i Umowy Dodatkowej. Po podpisaniu umowy stronie powodowej zostały przedstawione jedynie potencjalne scenariusze, które miały przedstawiać mechanizm działania zawartych umów. W grudniu 2008 r. strony zawarły Aneks nr (...) do Umowy Dodatkowej Transakcji Walutowych z dnia 17 czerwca 2008 r. W aneksie tym data jego zawarcia została oznaczona na dzień 8 października 2008 r., data ta jednak nie odpowiada rzeczywistości, gdyż aneks stronie został doręczony później. W aneksie tym strony ustaliły m. in. limit transakcji na 100 000,00 zł.

Także w grudniu 2008 r. strony zawarły kolejny Aneks nr (...) do Umowy Dodatkowej Transakcji Zamiany z dnia 17 czerwca 2008 r. (aneks ten ponownie został oznaczony jako Aneks nr (...)). Aneks ten datowany jest na 28 listopada 2008 r., jednak data ta również nie odpowiada rzeczywistości. W aneksie tym, strony podwyższyły wysokość kaucji płaconej na rzecz Banku na poczet zabezpieczenia roszczeń wynikającej z zawartej transakcji CCIRS.

Także w grudniu 2008 r. strony zawarły porozumienie w sprawie transakcji zamiany z dnia 08 sierpnia 2008 r., w którym ustaliły m. in. bieżącą wycenę transakcji CCIRS na 1 127 655,09 zł (ujemna wycena dla Spółki). Wszystkie te dokumenty zostały wysłane dopiero powódce przez pozwaną w dniu 1 grudnia 2008 r. (dowód: kopie aneksów, porozumienia i korespondencji i-mail k. 53-57, 112-115 akt).

W grudniu 2008 r., kiedy strona powodowa wiedziała już, że straty z tytułu prowadzonych transakcji są tak wysokie, że mogą zagrażać funkcjonowaniu firmy zdecydowano się próbę porozumienia z bankiem w kwestii rozliczenia tych strat. Niestety ze strony banku nie było woli współpracy. Domagano się uregulowania należności , a nadto zasugerowano, że w przypadku braku ich uregulowania będą podstawy do wypowiedzenia umów kredytowych, co mogłoby doprowadzić do upadku powodowej spółki (dowód: zeznania A. M. (2) k. 362-364 akt). Powódka była na bieżąco w tym okresie informowana o stanie zadłużenia i swojej sytuacji w związku z zawartymi transakcjami (dowód: kopie korespondencji e-mail k. 118-141 akt).

Ponieważ zawarte z bankiem transakcje zaczęły przynosić powodowej spółce znaczne straty zdecydowano się na zamknięcie transakcji CCIRS. Transakcja CCIRS została zamknięta w dwóch etapach. W dniu 15 czerwca 2009 r. strony zamknęły część transakcji wynoszącej 50 mln jenów japońskich. W dniu 21 lipca 2009 r. została zamknięta druga część transakcji w wysokości 52,041 mln jenów japońskich. Z tytułu wcześniejszego zamknięcia transakcji CCIRS Bank pobrał łączną prowizję w wysokości 42 000,00 zł.(dowód: kopie potwierdzeń k. 116-117 akt).

Ponieważ rozliczenia z tytułu zawartej transakcji CCIRS przekroczyły możliwości finansowe powódki, Bank w celu zaspokojenia swoich roszczeń z tytułu zawartej transakcji udzielił Spółce kredytu. Na mocy tej umowy kredytu, Bank skonwertował częściowo swoje roszczenia z tytułu transakcji CCIRS na kredyt. W wyniku zawarcia tej umowy kredytowej, powódka rozliczyła transakcję CCIRS w ten sposób, że:

- a) 657 972,70 zł zapłaciła z własnych środków;
- b) 645 345,90 zł zostało sfinansowane z kredytu nr (...) udzielonego przez pozwaną (dowód: kopia umowy kredytowej k. 142-151 akt).

W dniu 11 grudnia 2009 r. Spółka złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych czynności prawnej. Bank jednak nie uznał oświadczenia powódki (dowód: kopia oświadczenia k. 81- 90 akt).

W związku z powyższym przedprocesowym wezwaniem do zapłaty strona powodowa wezwała (...) Bank (...) S.A. do zapłaty kwoty 645.004,16 zł, która w ocenie powoda została bezpodstawnie pobrana z tytułu rozliczeń w ramach Umowy Ramowej o współpracy w zakresie Transakcji Terminowych i Pochodnych dnia 17 czerwca 2008 r., Umowy Dodatkowej Transakcji Zamiany z dnia 17 czerwca 2008 r. oraz transakcji zawartej w oparciu o ww. umowy (dowód: kopia wezwania k. 155 - 156 akt).

W odpowiedzi na to pismo, pozwany pismem z dnia 29 marca 2010 r. uznał zawarte w piśmie powoda roszczenie za całkowicie bezzasadne. Bank stwierdził, że nie widzi żadnych podstaw do zapłaty wskazanej w wezwaniu kwoty (dowód: kopia pisma k. 158 akt).

W związku z brakiem porozumienia w kwestii rozliczenia kosztów związanych z zawarciem przez powoda transakcji terminowych, spółka (...) wystąpiła z powództwem o zapłatę.

W toku postępowania Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu, finansów, ekonomii i bankowości na okoliczność, czy transakcje jakie powódka zawarła z pozwaną w oparciu o Umowę Ramową o współpracy w zakresie Transakcji Terminowych i Pochodnych z dnia 17 czerwca 2008 r., Umowę Dodatkową Transakcji Zamiany z dnia 17 czerwca 2008 r., Aneks nr (...) do Umowy Dodatkowej Transakcji Walutowych datowanych na dzień 8 października 2008 r., Aneks nr (...) do Umowy Dodatkowej Transakcji Zamiany z dnia 17 czerwca 2008 r., datowany na 28 listopada 2008 r., Porozumienie w sprawie Transakcji Zamiany z dnia 8 sierpnia 2008 r. datowanego na 28 listopada 2008 r., Regulamin Transakcji Terminowych i Pochodnych Stosowany w (...) Bank (...) Spółka Akcyjna, Potwierdzenie Zawarcia Transakcji Zamiany Kwot Bazowych i Stóp Procentowych datowane na 16 września 2009 r., mogły mieć i miały charakter zabezpieczający interesy gospodarcze powódki, czy też miały charakter spekulacyjny. Biegły winien odpowiedzieć także, czy prawa i obowiązki wynikające z ww. umów i zawartej na jej podstawie transakcji CCIRS skutkowały tym, że została zachowana równość praw i obowiązków obu stron transakcji, natomiast w razie uznania, że nie została zachowana równowaga stron ustalenie na czym polegały dysproporcje w zakresie praw i obowiązków stron. Biegły został również zobowiązany do wskazania, czy ryzyko stron wynikające z ww. umów i zawartej na jej podstawie transakcji CCIRS było równo rozłożone, tj. czy istniało identyczne prawdopodobieństwo wystąpienia straty po stronie powódki i pozwanej (dowód: postanowienie z dnia 3 czerwca 2014 r. k. 372-373 akt).

Biegła w wyznaczonym terminie sporządziła opinię, w której wskazała między innymi, że Transakcje Terminowe i Pochodne, w tym Transakcja Zamiany Kwot Bazowych i Stóp Procentowych były produktem niedopasowanym do pozycji powódki na rynku i w zasadzie nie mogły zabezpieczać interesów gospodarczych powódki. Nie istniało identyczne prawdopodobieństwo wystąpienia straty po stronie powódki i pozwanej. Powódka została wystawiona na ryzyko kursowe, gdyż Kwota Bazowa Klienta była wystawiona w jenach japońskich. Pozwana nie ponosiła ryzyka kursowego, gdyż Kwota Bazowa Banku wystawiona była w PLN (dowód: opinia biegłej k. 385-410 akt).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zeznania świadków przesłuchanych w niniejszej sprawie. W pierwszej kolejności trzeba wskazać, że zeznania P. Ł. i B. K. (1) wniosły najmniej do sprawy, gdyż świadkowie ci w zasadzie potwierdzili tylko fakt zawarcia przez strony transakcji terminowych. Świadczenie nie pamiętali jednak szczegółów tych transakcji. Znacznie bardziej istotne zeznania złożyli w sprawie świadkowie D. M., T. M. i B. K. (2). Zeznania tych świadków pozwoliły ustalić mechanizm, jaki funkcjonował w banku przy zawieraniu transakcji terminowych i pochodnych. Świadczenie ci zeznali o okolicznościach zawartych umów, sposobu ich zawierania, a także poziomu świadomości strony powodowej przy ich zawieraniu. Zeznania te w pewnych elementach odbiegały od ustalonego w sprawie stanu faktycznego, a zwłaszcza odbiegały od zeznań A. M. (2) i M. S.. Nie mniej jednak w znacznej mierze pozwoliły na ustalenie stanu faktycznego w sprawie. Zeznaniami tych świadków Sąd dał wiarę z zakresie, w jakim były one zgodne z zeznaniami powodów i ustalonym w sprawie stanem faktycznym.

Sąd natomiast w całej rozciągłości podzielił zeznania przedstawicieli strony powodowej, a więc A. M. (2) i M. S.. Zeznania stron Sąd uznał za spójne i logiczne. Zeznania te pozostawały w zgodzie z ustalonym stanem faktycznym, zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym i wzajemnie się uzupełniały. Kontakt Sądu ze stronami pozwolił uznać, że zeznania te są wiarygodne i nie były determinowane negatywnym nastawieniem w stosunku do pozwanego.

Trzeba także wskazać, że zeznania te zostały potwierdzone opinią biegłej, którą Sąd w pełni podzielił i uznał za wiarygodną. Biegła sporządziła w niniejszej sprawie obszerną opinię, odpowiedziała szczegółowo na wszystkie postawione pytania po dokładnym przeanalizowaniu akt sprawy i znajdujących się tam dokumentów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W toku postępowania strona powodowa zarzuciła stronie pozwanej między innymi naruszenie zasad współzycia społecznego w oparciu o treść art. 353¹ k.c., charakter spekulacyjnych zawartych transakcji i zbyt późnie przedstawienie wszystkich dokumentów dotyczących zawieranych transakcji. Powódka podniosła także, że działała pod wpływem błędu, gdyż podpisując umowę kredytową nie miała żadnej świadomości, że pozostałe dokumenty dotyczą umów Transakcji Terminowych i pochodnych. Powódka w pozwie wskazała również, że strona pozwana nie stosowała odpowiednio regulacji MIFID i dokonała niedopuszczalnego potrącenia.

W toku rozpoznania niniejszej sprawy na pierwszy plan wysunęły się zarzuty dotyczące działania powoda pod wpływem błędu i naruszenia zasad współzycia społecznego przez bank przy zawieraniu umów transakcji terminowych. Ustalenia poczynione w tych kwestiach pozwoliły na wydanie w sprawie orzeczenia, dlatego pozostałe kwestie podnoszone przez powoda zeszły na plan dalszy, albo nie miały znaczenia wydawaniu w niniejszej sprawie orzeczenia.

Zdaniem Sądu Okręgowego uzgodnienia stron były obiektywnie niekorzystne dla strony powodowej, a tym samym nie mogą być uznane za ważne w oparciu o przepis art. 58 §2 k.c. Zwrócić należy uwagę, że w efekcie konstrukcji umowy nie tylko wysokość możliwego do uzyskania przez strony zysku była rozłożona nierównomiernie ze znacznym przesunięciem na korzyść Banku, lecz dotyczyło to także wysokości możliwej do poniesienia straty.

Umowa ramowa, jak i poszczególne transakcje zostały zawarte przez strony w granicach swobody kontraktowania - art. 353¹ k.c. Przepis ten wyraża obowiązującą w prawie obligacyjnym zasadę wolności umów, która jednak nie ma charakteru absolutnego, doznając ograniczeń w zakresie treści i celu umowy. Art. 353¹ k.c. wprowadza trzy rodzaje ograniczeń: ustawę, właściwość (naturę) stosunku prawnego i zasady współzycia społecznego. Korzystając z przyznanej im swobody strony mają do wyboru możliwości: przyjęcia bez jakichkolwiek modyfikacji określonego typu umowy uregulowanej normatywnie, zawarcia umowy nazwanej z równoczesnym wprowadzeniem do niej odmienności, w tym także połączenie cech kilku umów nazwanych (tzw. umowy mieszane) lub zawarcia umowy nienazwanej, której treść kształtują według swego uznania (z zachowaniem ograniczeń wynikających z art. 353¹ k.c.). (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 6 XI 2002 r. I CKN 1144/00).

W tym więc zakresie mogą swobodnie decydować o zawarciu lub nie, rozwiązaniu umowy, wyborze kontrahenta i dowolnie kształtować treść stosunku obligacyjnego. Tylko w kwestiach przez nie nieuregulowanych znajdują zastosowanie odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego. Trzeba jednak mieć na uwadze ograniczenia określone w cytowanym wyżej przepisie.

W pierwszej kolejności trzeba wskazać, że wbrew stanowisku strony pozwanej materiał dowodowy zgromadzony w aktach sprawy wskazuje jednoznacznie, że powód podpisując umowę kredytu nie wiedział, że podpisuje jednocześnie umowę dotyczącą pochodnych instrumentów finansowych. Nie było intencją powoda podpisywanie tego typu umów. Ostatecznie po namowach prezesów banku powód zgodził się na, ale tylko dlatego, że w opinii przedstawicieli banku zawarte umowy zniwelować wartość prowizji związanej z zawarciem nowych umów kredytowych w (...) Bank (...) S.A., a ewentualne ryzyko straty miało oscylować właśnie w okolicach prowizji, którą powód zapłacił. Rzeczywistość okazała się zupełnie inna i powód został narazony na bardzo poważne straty finansowe.

Nie ulega wątpliwości, że pozwana nie wywiązała się z terminu sporządzenia i dostarczenia powódce Potwierdzenia Zawarcia Transakcji Zamiany Kwot Bazowych i Stóp Procentowych. Bank wygenerował powyższe potwierdzenie w dniu 28 sierpnia 2008 r. (k. 231), a więc 20 dni kalendarzowych po uzgodnieniu z powódką Warunków Transakcji.

Świadek D. M. potwierdziła, że mogło się tak zdarzyć, że powodowi zostały przedstawione warunki umowy kredytowej wraz z umowami dotyczącymi pochodnych instrumentów finansowych. Świadek ten potwierdził także, że w oparciu o przedstawione powodowi scenariusze powód nie był w stanie wyliczyć ewentualnej straty, na którą został narażony. Przedstawiciele strony pozwanej nie dołożyli należytej staranności, aby poinformować powoda o wszystkich konsekwencjach związanych z zawieraniem umowami.

Powołana w niniejszej sprawie biegła wskazała jednoznacznie, że Transakcje Terminowe i Pochodne, w tym Transakcja Zamiany Kwot Bazowych i Stóp Procentowych były produktem niedopasowanym do pozycji powoda na rynku i w zasadzie nie mogły zabezpieczać jego interesów gospodarczych, gdyż powód nie ponosił kosztów w jenach japońskich, a także nie pozyskiwał przychodów w tej walucie. Jedyne korzyści jakie mógł uzyskać powód na zawarciu ww. Transakcji pochodziły z tytułu zamiany stóp procentowych pod warunkiem niewielkich -kilkuprocentowych - fluktuacji kursu PLN/JPY oraz WIBOR IM. Zdaniem biegłej nie można stwierdzić jednoznacznie, że zawarcie Transakcji CCIRS przez powoda miało charakter spekulacyjny - uzyskane ewentualne korzyści wynikające z różnicy oprocentowania były niewspółmierne do możliwości poniesionego ryzyka. Trzeba w tym miejscu wskazać, że powód nigdy nie zawierał podobnych transakcji, dlatego nie można przyjąć, że działanie z jego strony miało charakter spekulacyjny, tym bardziej, że zawarcie umowy było wynikiem działań przedstawicieli pozwanego banku. Zawieranie tak ryzykowanej transakcji przez niedoświadczonego powoda należałoby uznać co najmniej za niezrozumiałe.

Zawieranie Transakcji Zamiany Kwot Bazowych i Stóp Procentowych jest stosunkiem prawnym pomiędzy bankiem, a podmiotem gospodarczym i polega m.in. na udzieleniu przez bank podmiotowi gospodarczemu kredytu. Zachowanie równości praw i obowiązków obu stron takiej transakcji jest trudne do utrzymania, choć można stwierdzić, że powódka dochowała wszystkich nałożonych na nią obowiązków mimo poniesienia przez nią znacznych strat, natomiast pozwany - Bank nie dochował wszystkich swoich obowiązków.

Według oświadczenia powoda, pozwany Bank dysponował odpowiednim i spójnym systemem zarządzania ryzykiem związanym z przeprowadzaniem transakcji terminowych i instrumentów pochodnych, w szczególności systemem zarządzania ryzykiem kredytowym Klienta. W przypadku powódki procedury te zawiodły. Nie istniało identyczne prawdopodobieństwo wystąpienia straty po stronie powoda i pozwanej. Powód został wystawiony na ryzyko kursowe - Kwota Bazowa Klienta wystawiona w jenach japońskich. Pozwany nie ponosił ryzyka kursowego - Kwota Bazowa Banku wystawiona w PLN. Nadto strona powodowa poniosła koszty wcześniejszego zamknięcia Transakcji CCIRS.

Pozwana nastawiła się na ryzyko wynikające z zawarcia transakcji CCIRS z powodem do wysokości Limitu Transakcji tj. do kwoty 560.000 zł, ale równocześnie posiadała zabezpieczenie prawne (oświadczenie o poddaniu się egzekucji, pełnomocnictwo do rachunku powódki).

Mając na uwadze powyższe okoliczności, a także treść opinii, która w całości znajduje się w aktach sprawy, w ocenie Sądu pozwany bank naruszył, zasady współzycia społecznego przy zawieraniu umów z powodem, wykorzystał swoją uprzywilejowaną pozycję by osiągnąć korzyść finansową.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 września 2013 r. w sprawie I CSK 651/12 „rażąca nierównowaga (nieekwiwalentność) świadczeń obu stron w umowach opcji, prowadząca do obciążenia powoda nadmiernym ryzykiem zmian kursu walut, ze zminimalizowaniem tego ryzyka po stronie Banku, który przewidział tylko dla siebie barierę kursową zabezpieczającą swoje interesy w przygotowanym przez Bank projekcie umowy. Analiza tej umowy doprowadziła do wniosku, że zawarte między stronami umowy opcji naruszają art. 58 § 2 k.c. i z tego względu należy je uznać za nieważne, co powoduje obowiązek zwrotu przez pozwany Bank kwoty, którą został obciążony rachunek powoda”.

Mając na uwadze powyższe okoliczności i cytowane wyżej przepisy, Sąd orzekł, jak w punkcie I wyroku.

O odsetkach orzeczono w oparciu o treść art. 481 k.c. Wezwaniem z dnia 19 marca 2010 r. powód wezwał do zapłaty kwoty tam wskazanej w terminie 7 dni, dlatego o odsetkach orzeczono od dnia 26 marca 2010 r.

O kosztach orzeczono w oparciu o treść art. 98 k.p.c. ponieważ powód wygrał proces i jego roszczenie zostało uwzględnione w całości (pkt II wyroku).

SSO Piotr Wierzchowski